

Пише:
Миломир
Никеџић

Ошава, септембар 2010.

IZAZOV TELA – ZOV DUŠE

Marina Gavanski – jedna od najoriginalnijih i najaktivnijih likovnih umetnica srpskog porekla

Na izmaku ovog kanadskog (kulturnog) leta evo podsećanja na njegov početak. Slikarka srpskog porekla Marina Gavanski bila je među zapaženim učesnicima Međunarodnog umetničkog festivala u Montrealu (FIMA). Taj festival održava se već 11 godina, a Kanadsko ministarstvo za kulturnu baštinu finansijski ga podržava u okviru šest velikih nacionalnih umetničkih programa i fondova vrednih više od 20 miliona dolara. Radovi Marine Gavanski treći put su bili deo te najveće galerije na otvorenom u istočnoj Kanadi smeštene u centralnoj ulici kvebečke metropole. Letnja izložba samo je povod za članak, ekskluzivno za "Kišobran", o jednoj od najaktivnijih i najoriginalnijih srpsko-kanadskoj slikarki.

SKICA ZA BIOGRAFIJU. Marina Gavanski rođena je u Sarajevu. ("Sarajevo je moje divno sećanje. Stara vila na Ilidži sa baštom punom jorgovana, božura. Tetkin stan sa starim, antikvarnim nameštajem. A ja dačić-prvačić željna da ponese Titovu štafetu. Nisu me odabrali zbog "bogataškog" porekla. A ništa osim krova nad glavom nismo imali. Roditelji su mi tad već bili u Americi, a dva brata i ja s rodbinom u Sarajevu. Sa najzad dobijenim vizama putovali smo zajedno s tetkom na lađi "Kraljica Elizabeta". Neki čovek me pitao čiji smo, a ja sam, tako (na)učena (danas znam: indoktrinirana) odgovorila: "Mi smo Titovi!").

Do 18. godine živela je u Vankuveru. ("Vankuver je za mene bio i ostao grad nedokučive sreće. Ali, od kiše i izmaglice nisam mogla da je vidim... Moj prvi akvarel je bio pogled na Vankuver iz naše kuće"). Mama me poslala u Beograd na studije da bi me "spasila" od loših uticaja mog vankuverskog tinejdžerskog društva. Za prijemni na Likovnoj akademiji spremala sam se u tada čuvenoj privatnoj školi Sergija Jovanovića. Kad sam naslikala prvu sliku on je rekao: "Slikaš kao Munk!". I dan-danas veoma volim ekspresioniste čija dela obiluju psihološkim sadržajem). Izraziti protagonista tog pravca je norveški slikar Edvard Munk (1863-1944).

Diplomirala je 1979. u klasi profesora Radenka Miševića i iste godine dobila Oktobarsku studentsku nagradu Beograda. Povodom nagrađene diplomske izložbe jedan od najvećih srpskih istoričara umetnosti i likovnih kritičara 20. veka Pavle Vasić (1903-1994) napisao je u "Politici": "Marina Gavanski je graditeljka snažnih oblika, robustnih figura prožetih ekspresionističkim poletom... Paskal je jednom rekao da jedina stvar koju su ljudi izmislili protivu smrti je da ne misle na nju. Gavanski je slikarka života, životne neposrednosti. U tome slikarstvu ima sukoba, nedoumica, ali nikada kapitulacije". A drugi autor, u drugim novinama, nazvao ju je "Slikarem duše". "Spajajući čovekovo telo sa apstraktnim prostorom ona simboliše istovremeno i sputanost i bezgra-

ničnost moći čoveka... Kroz prikaz ljudske forme Marina slika dušu".

Vratila se u Vankuver, a potom preselila u Montreal gde i danas živi. I skoro svakodnevno - slika. ("Stigavši u Montreal pomislila sam da sam ponovo u Evropi. Ovde je slikarska inspiracija bliža beogradskoj, ali nema istu dubinu"). Marina pretežno stvara u velikom studiju u samom centru Montreaala

(www.marinastudio.com)

Tokom tri decenije učestvovala je na brojnim samostalnim i grupnim izložbama uključujući i one u ambasadi današnje Srbije u Otavi. ("Bila bih veoma srećna da novi ambasador Zoran Veljić podrži, a ambasada organizuje moju novu izložbu, ali i redovne izložbe srpskih umetnika-emigranata. ("Nije mi cilj da budem odmah prepoznatljiva kao srpska slikarka, ali bih volela da sam kao takva poznata. Srpsko-balkanski koreni su u meni, u krvi i ne treba da se obeležavaju nikakvim izrazitim simbolima"). U svom studiju Marina često slika portrete zainteresovanih ljudi, po narudžbini, najčešće uživo, ali i sa fotografija. ("Započela sam projekat portreta znamenitih Srba na (n)ovom kontinentu i bilo bi mi drago da me čitaoci "Kišobrana" podrže predlozima i kontaktima (marinagavanski@hotmail.com) Teslina dva portreta naslikala sam 2006. a povodom obeležavanja 150. godišnjice Teslinog rođenja u srpskoj crkvi "Sveta Trojica" u Montrealu. Naslikala sam ga mladog, a njegov duboki prodorni pogled u starijem životnom dobu nazvala sam "Teslinim pogledom").

Marina Gavanski je jedno od troje dece neuropsihijatra i dečjeg psihijatra pok. Milana Gavanskog i pisca Vere Đurđić-Gavanski. ("Bez podrške roditelja ne bih bila to što sam danas, niti bih imala veoma razvijenu "srpsku svest"). Njena braća su nekad jedan od najboljih mladih psihologa u Americi, nažalost oboleli Milan i filmski producent Ognjen. Udata je za vrhunskog bankara, kanadskog Grka Kostu Zissisa s kojim ima kćerku Veru-Mariju koja je diplomirala vajarstvo, povremeno priređuje predstave sa svojom grupom

Ljubavnici

"Union du feu", ali se sve više, studijama i praksom, posvećuje medicini. I majka i kćerka govore: srpski, engleski, francuski i grčki.

SKICA ZA PORTRET. Marina Gavanski najčešće (80 odsto radova) slika uljem, ali i mešovitim tehnikama, dok pejzaže i slične motive prirode beleži akvarelima. ("Na većini slika u ulju slikam ljude, njihove ljubavi, snove, hrvenja, težnje. Prikazujući ljudsko telo, um i duh dočaravam čitav opus osećanja koristeći medijum da kreiram apstraktan kosmos u kome obitavaju. A u prirodi nalazim mir i spokoj i to prenosim na akvarele. Oni su moje pesme, a ulja drame.") Zanimljivo je da je jedan mladić napisao pesmu inspirisan Marininim slikama među kojima su i ove (nažalost, crno-belo oštampane) "poklonjene" na uvid čitaocima "Kišobrana". "Firespinner" (127x127 cm, u vrlo slobodnom prevodu "Kosmička vatra") pokazuje povezanost ljudskog bića (žene) sa vasionom. Kompleksno veliko platno "Radanje anarhije"

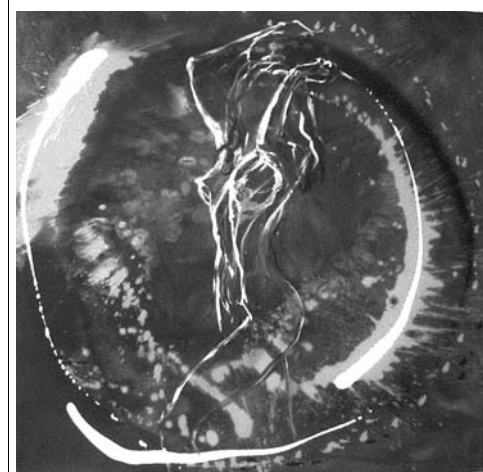

Radanje anarhije

(140x211 cm) inspirisano je ratnim i drugim nepravdama kojima je čovečanstvo izloženo. ("Lična patnja je majka kreacije. Iz patnje se stvaraju najveća dela. Patnja i ljubav su dva pola iste planete"). Na istoj slici, u uzburkanoj pozadini žena se porađa. ("Žena ne slika samo majčinskim instinktom ili iz majčinske perspektive... Žena-umetnica slika žensku lepotu, senzibilnost, senzualnost i psihologiju, videnu spolja i iznutra"). Devojka koja se rađa iz položaja trkačice ustaje

i njena svest "vidi" okolni svet, a svest i duh teraju na delanje. "Ljubavnici" (86x106 cm) je biser Marinine "Ljubavne serije" na kome su iskazana osećanja stvarnog mladog para-modela.

"Moja tema je uvek ista - ljudsko telo. Naga tela simbolišu vreme, trajanje, iako se ne može znati iz kog vremena su likovi na mojim slikama. Čovek i žena su večno nagi i takvi su oduvek i bili. Skoro uvek slikam sa živim modelima i to su zanimljivi, inspirativni i često vrlo uspešni ljudi koji se osećaju telesno slobodni i počastvovani da učestvuju u umetničkoj kreaciji. Slikati žive ljude i pravu prirodu pruža stvaraoću inspiraciju, a slici dubinu veću no kad se slika sa fotografija. U prvom slučaju slika se podsvetljuje i osećanjima, a u drugom razumom i pamćenjem. U kreaciji uživo vlada univerzalni inspirativni duh koji slikar deli sa modelom ili prirodom, a koji često postaju muze. Pokušavam da oslikam složena, ranjiva ljudska osećanja koja traju uprkos činjenice da živimo u brznoj, digitalnoj eri. Beležim trenutke putovanja kroz vreme. Moje slike nisu te-

Vatra kosmosa

lesna provokacija, već aktivna evolucija. Kao umetnik želim i pokušavam da podstaknem, prirodno i nesvesno, na ljude da budu humaniji. Kao što peva, umetnik se trudi da utiče na svet, da ga probudi", zaključuje Marina Gavanski.

"Umetnost ne osvajaš odričući se od života niti prezirući osobe koje ga žive. Umetnost ti se daje... Vreme je neophodno da bi bio usvojen prvi utisak. A kada je skoro zaboravljen, odstojanje je dostiglo potrebnu gradaciju; tada se vraćam pejzažu. Poredim tu cavite koja se stvara u meni sa onim sa čim se suočava moj pogled. Oslobođam se svih suvišnih, povremenih boja, svetlosnih insekata i tome sličnog. Konačno mogu da se prepustim čistom slikarskom činu. (Takis Teodoropoulos: "Nerazumljivi predeo", Orfelin, Beograd, 1995)

Nismo, pre objavljivanja članka, predložili Marini Gavanski ovaj citat iz lepe knjige grčkog pisca. Ali, njen (umetnički) život je nema sumnje - čist slikarski čin. A njene slike zrače ljudskošću, životom i nadom.